

השנים הראשונות – שיעור 1 ילדותו ונעוריו של הרב קוק

ערכה של הילדות

עין איה שבת, פרק שני סימן ו

אמרו רבנן קמיה דאביי כו' ולא קבלה כו', משמ' דרבי יוחנן וקבלה, אמר אי זכאי גמירתא לשמעתא מעיקרא, והא גמרה, נ"מ לגירסא דינקותא.

ואותה ההצטיירות שהילדות מציירת את הדבר הבא לנפשה, אין הזיקנה יכולה לצייר. על כן אם היה אותו הלימוד נלמד בימי הילדות היה אותו הציור הילדותי מצטרף אל הלימוד, ואחר כך כשבמי הזקנה הדעה המיושבת חוזרת עליו, מועיל אותו הלימוד הפרטי להצטרף אל הסכום השלם של תכונות הנפש המלאות שני הציונים, של הילדות ושל הזקנה. אבל דבר שכבר היה ראוי לו לאדם להשיגו בימי הילדות והתאחר עד ימי הזקנה, הנה תמלא נפשו רק בציור של זקנה מצד אותו הדבר הפרטי, שהוא חלק מעצמותו של האדם בזקנה שאין עמה ילדות, והוא דבר שאינו נשלם.

על כן יש הפסד בהעברת גירסא דינקותא, לבד ההפסד הפשוט של כח הזכרון החזק בימי הילדות. מפני שתעודת הילדות היא להכניס ידיעות חדשות בקרב האדם, והזקנה נועדה כבר להשלים את השקפתו השלמה הכוללת על פי הרכוש של אותן הידיעות שקנה לו בימי הילדות. על כן אין כח הזכרון נועד מצד הטבע המתוקן לימי הזקנה, כי אם כח הבינה המחקר והמשפט, "בישישים חכמה ואורך ימים תבונה".

כל הידיעות וכל הציורים של האדם הם מתקבצים כולם בכינוס כללי בתכונת הנפש לפעול על האדם את פעולתם. על כן הידיעה והלימוד של הדברים הטובים, של דברי תורה וקדושה, פועלים לטובה על האדם לא רק לפי ערכם הפרטי כי אם לפי אותו הערך שהם פועלים בצירוף וכינוסם לתן צורה עצמית על מהותו של האדם. "ועשיתם אותם" - ועשיתם אתם, שכל העוסק בתורה לשמה מעלה עליו הכתוב כאילו עשה את עצמו.

והנה הילדות שבסדר היצירה היא מוקדמת לזקנה, צריך להבינה לא בתור חזיון עובר שאינו משאיר אחריו מאומה, וכאילו הזקנה תוכל מצד עצמה לעמוד בלא הילדות. לא כן הדבר, אלא הזקנה היא שלמה אז רק כשבאה אחרי הילדות, אז נותנת הילדות כחה הער והחי על הזקנה המיושבת והבוחנת, וע"פ שתיהן ימלא צביון האדם הראוי. ממילא מובן שכמו שבכללות האדם שהוא נמלא מסכום הכללי של ידיעותיו, יש השלמה של ידיעותיו נטיותיו ולימודיו, יש השלמה של פעולה במה שהילדות משפעת על הזיקנה, כן בכל לימוד פרטי, אותה ההתקבלות

שמונה קבצים ב שנט

כל התמכרות טבעית לאיזה אידיאל מרומם, הרי היא חזרה אל הילדות. יש כאן תפישת מושג מבלי הכרה, רק מפני דחיפה פנימית, הבאה ממקורות שאין יד האדם משיגה אותם בהכרה.

הקב"ה שותל צדיקים בעולם

תלמוד בבלי מסכת יומא דף לח עמוד ב

ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: ראה הקדוש ברוך הוא שצדיקים מועטין, עמד ושתלן בכל דור ודור, שנאמר "כי לה' מצקי ארץ וישת עליהם תבל".

רש"י מסכת יומא דף לח עמוד ב

וישת עליהם תבל – פיזרן בכל הדורות, להיות שתות וקיום ויסוד לקיים תבל.

עין איה שבת, פרק שני סימן קי"ב

נפשם הם בוררים להם דרך לעצמם, איך להדריך את עצמם ואת בני דורם, ואיך להשפיע ג"כ על הדורות הבאים בכחם הנשגב.

על כן אדון כל המעשים, ששתל בעולמו מאורים גדולים, חכמי לב, להורות את המין האנושי ארחות צדק, נתן כחות מחולפים בנפשות שונות של ענקי הרוח, אותם בעלי הדעה הגדולה, שברב חכמתם ובגדולת

עין איה ברכות, פרק שביעי סימן כז

אביי ורבא הוו יתבי קמי' דרבה, א"ל רבה למי מברכין א"ל לרחמנא. א"ל ורחמנא היכא יתיב, רבא אחוי לשמי' טללא, אביי נפיק לברא ואחוי כלפי שמיא, אמר רבה תרויכו רבנן הויתו, היינו דאמרי אינשי בוצין בוצין מקטפי' ידיע.

והיינו דאמרי אינשי בוצין בוצין מקטפי' ידיע, שההכנה הנפשית מתגברת באדם וניכרת בעוצם התחלת הילדות באופן רשמי כ"כ עד שנוכל ג"כ לדעת איזה דרך יבחר הילד אשר שאר רוחו מתגלה בו.

הנטיה הטבעית לדעת-אלקים מתגלה ביותר בתור רגש פנימי אצל אנשי שם המצויינים, ויותר מזה שגם כללות הדרבים הפרטיים שבידיעת הדרישה האלהית שמתחלקים חכמי לב בהיותם באים בימים, סיבת החלוקה היא נטועה בנפש מראש...

חלומות ילדות

לשלושה באלול (הרצי"ה), א/כד

הגעגועים והשאיפה לשבת בארץ הקודש התגלו מקודם בימי הילדות בצורה שלהם, וכן אחר כך בראשית תקופת הרבנות...

הראי"ה / הרב י.ל. הכהן מימון, עמ' כ"א

משחק מיוחד במינו המציא הילד אברהם יצחק כדי לשעשע את עצמו ואת חבריו בני גילו ב"חדר". בשעת ההפסקה היו התלמידים הפעוטים מסתדרים שורות שורות – ותרמיליהם על שכמם, כאילו מתכוננם הם ללכת בדרך רחוקה, והוא, אברהמ'ה הקטן, מנצח עליהם. הם שואלים זה לזה: לאן הולכים? והוא משיב: לארץ ישראל – ופניו קורנות מאושר...

איגרות הרמ"מ שניאורסון (הרבי מליובאוויטש), כרך יב ד'רכו (י"א בניסן תשט"ז)

אפשר שפסקא הבאה להלן צריכה היתה לבוא בראש המכתב, והיא – בקשת סליחה על שפתחתי מכתבי בלי להקדים תוארים וכו'. וגם בזה סמכתי על מה שתיארו לפני ממדותיו ותכונות נפשו אשר יבין לדעי.

מיום הלכי ל"חדר" ועוד קודם לזה התחיל להתרקם בדמיוני ציור גאולה העתידה – גאולת עם ישראל מגלותו האחרון, גאולה כזו ובאופן כזה שעל ידה יהיו מובנים יסורי הגלות הגזירות והשמדות. וכחלק מעתיד מזהיר זה וכחלק מגאולה זו יהי' "נשיא זה מלך, לא נשיא שבט - אלא שאין על גביו אלא ה' אלקיו" (הוריות יא, סוף ע"א), והכל יהי' באופן אשר בלבב שלם ובהבנה מלאה – "יאמר ביום ההוא אודך ה' כי אנפת בי".

ולכן כל כך קשה לי להשתמש בתואר זה בקשר עם בני ישראל בעת אשר יעקב קטן הוא ובני ישראל "דווים דחופים סחופים ומטורפין ויסורין באים עליהם". יכולתי להשתמש במלה זו מן השפה ולחוץ, אבל כיון ששמעתי אשר כ' "אמתי הוא – לא רציתי לכזב" בנפשי, ואתו הסליחה.

מספר הסופר אברהם שוער, אשר בילדותו למד ב"חברותא" עם הרב בבית המדרש של לוצין:
ובעודני יושב שקוע בחזיונותי וקולו של אברהם-יצחק הולך והולך ואני שומע כשהוא אומר
בתמימות רבה: - "יבוא היום, ואני אהיה גדול בתורה, ואז... והוא נוגע בי כדי להפנותני אליו, ואני
רואה: פניו לוחטים, עיניו, בבותיו נדלקות, והן כגחלי-אש רוחצות בחלב, ורצות הן רצוא ושוב,
והוא מלחש: אעלה לארץ ישראל, לירושלים עיר הקודש, ואייסד שם ישיבה, כעין "כרם ביבנה"
ונאספו אלי בחורים מכל אפסי ארץ – ומירושלים תצא תורה."
